

obleke in duševne hrane ravno sijajni imenovani biti ne morejo, po I. starostni dokladi zboljšajo, ako on preje pod težavnim bremenom duševno in telesno popolnoma ne omaga, ter od mravljišča te revne zemlje slovésa za vselej ne vzame.

Ta nezaslišani — protinaravni nesmisel občutijo najbolj stareji učitelji, kateri ga prenašati morajo, — a presodi ga pa tudi lahko vsakdo, kdor je pri njih prvotne véde in vzgojo prejemal, ter ima za človeško družbo, njene pravice ter za resnico bistro in objektivno oko!

Omenjeno naj bode še, da je sam §. 30. navedene postave — sicer na prvi pogled pravičen in objektivni — pri vsem tem svojem lesku tako temen in zamotan, da more vsakega učitelja, naj bode stare ali pa tudi nove šole — ob vseh šest petletnih starostnih doklad spraviti, ker se more na vse strani povoljno obračati in sukati, ter viti na desno in na levo, naprej in nazaj, kakor ravno prav pride — ubogim učiteljem na škodo, — to pa za to, ker — če kdo ni od petletnice do petletnice vedno zatrdno postavljen, vsako zapade, to je: če ti manjka do prve starostne doklade le še par definitivnih dni in si med tem časom iz nezadolženih vzrokov na drugo novo službo za par tednov provizorično nameščen, na kar zopet definitivni postaneš; misliš sicer, da imaš polno pravico do I. petletnice, a motiš se močno, ker moraš še celih pet let kot definitivnik zanjo truditi se. In taki slučajji morejo se do spolnjenega 30. službenega leta brez svojega lastnega zadolženja ponavljati, ter se ob vse — trdo zaslužene petletnice — kot poboljšek aktivne plače tvoje — pripraviti utegnejo, kar je tudi najslabejšega vpliva za — pokojnino, katera se ti ravno za toliko prikrajša, kolikor kvinkvenij si zapadel. Ali ni to premiselka vredno? Gotovo! Taka se meni godí z II. starostno doklado, katero si pa z božjo pomočjo vender-le priboriti upam.

In — če so uže vsi oni paragrafi šolske postave, kateri učiteljem stanovske dolžnosti in delo nakladajo, povsem čisti, jasni, določni in korektni, zakaj bi nek potem takem tudi ne bili taki oni, kateri učiteljem pravne razmere in njihovo eksistenco urejujejo in določujejo? Kar je na eno stran prav, korektno in taktno, bode naj v posledici tudi na drugo pravično in nepristransko!

Ravno v tem obziru ima učiteljstvo na Kranjskem gledé svojih pravnih razmer še prav trdo steno prebiti, da mu skoz-njo milejše solnce boljše prihodnosti prisije.

Ker bode letos, ako Bog dá, zopet deželna učiteljska konferenca sešla se, ima tū kopico važnega gradiva prebaviti, kar se bode pa le zgodilo, ako bode učiteljstvo po vsej deželi prave in nevstrašljive možé svojega stanu kot poslance v taisto — volilo. V zadnjo tako konferenco jih je šlo iz dežele veliko na videz čistih in možatih — značajev — a iz nje prišla je le osmerica — neomadeževanih mož. — Pozor torej mili sobratje domovine!

M. Rant.

Nekaj o telovadbi.

V učnih načrtih imamo poleg drugih učnih predmetov tudi „telovadbo“. — Čudimo se, da se nahaja ta predmet še le v „novih učnih načrtih“ — mej tem, ko so že starodavni národi telovadili. Pri Grkih so se začénjale z dečkom telesne vaje koj, ko je deček bil že zadosti krepak, uže navadno okoli osmega leta. — Domá v očetovi hiši so se otroci z igranjem pripravljali na telovadbo. V Atenah so telesne vaje pripomogle, da je mladina lepo rastla, da se je krepila od dneva do dneva. Take vaje so se vršile v tako imenovanih „palestrah“ in „gimnazijah“. Te vaje pa so se vedno vršile tako, da se je oziralo na znano pedagogično vodilo: „od lahkega do težjega“. Dečke se ločili v 2 ali 3 oddelke in le pri večih svečanostih so se združili. — Vadili so se najpred kroglo

metati i. d. Po tem so sledile prve vaje z rokami in nogami; vadili so se skakati, tekati, plesati i. t. d. Pri telovadbi se je posebno gledalo na to, da so dečki lepo in spodobno stali. Tako in enako se je mladina že pri Grkih vadila; tedaj so uže Grki spoznali, da so telesne vaje koristne, in so jih zelo čislali. Večkrat so napravili „praznik“ z mnogobrojnimi igrami. K takim praznikom je vedno došlo mnogo ljudstva. Pa tudi Rimljani so enake telesne vaje zelo cenili. Od Rimljanov so se Grmani marsikaj naučili, in so jih tudi posnemali v telovadbi in bojnih igrah. — V srednjem veku najdemo take igre posebno pri plemenitajih — a tudi pri prostih meščanih. — Še le dandanes se je telovadba vpeljala tudi v naše ljudske šole — žal! da pa je pri nas na Krasu skoro le na papirji. *) Potrebno je, da se naša mladina že v nežni mladosti krepča in utrjuje telo in zdravje, da bode zdrava in čvrsta, vesela in čila; duh se ji s tem vedno modri po pogovoru: „V zdravem telesu biva zdrava duša“.

Res žalostno je, da nahajamo še sim in tje šole, kjer se mladina telovadbe ne uči. — Uže Pestalozzi nam je pokazal, kako je telovadba potrebna. On pravi, da telesne vaje ne hasnijo samo telesu, ampak tudi krepčajo duševni razvoj mladini naši. Če nekoliko pogledamo v zgodovino telovadbe, bomo našli, da je Fichte v govorih: „Reden an die deutsche Nation“ priporočal telovadbo opiraje se na Pestalozzija, ki pravi, da si morata telo in duša drug drugemu pomagati. — Tudi Jahn (1778 — 1852) je delal na to, da se je telovadba mej Nemci širila izrekši, da je telovadba národno vzgojilno sredstvo pospešujoče telesne in duševne moči. — Zaradi tega se je tudi pri Nemcih povsod telovadba ukoreninila.

No, devetnajsto stoletje terja telovadbo v vseh šolah. — Za ta predmet imamo tudi več knjig, ki poučujejo o telesni vadbi. Spiess (1810 — 1858) n. pr. je telovadbo s pedagogičnega stališča predelal. On se strogo ravna po človeškem organizmu ter začénja z lahkemi, prostimi vajami, oziraje se na starost in spol. — K prostim vajam priporočuje on tudi telovadbo z drogi ali na drugem orodji. On razdeluje telovadbo po starosti in kaže učitelju, kako naj pedagogično od lahkijh vaj do težjih prihaja; to vodilo velja za vse predmete ljudske šole, in je še posebno pri telovadbi tudi zelo pomenljivo. Pa zakaj naj se telovadba v ljud. šoli uči? Za to, ker je svrha in konec človeške vzgoje: popolno izobraževanje človeka na duši in na telesu. Pa tudi pedagogika terja, da se mora tudi za telesno zdravje šolske mladine skrbeti. — Vzgoja se tedaj ne peča samo z duševnim izurjevanjem, ampak tudi z krepčevanjem telesa. Primeren živež, dobri čuti, dobri, čisti zrak, zmernost, snažnost na životu, v stanovanji in v obleki, delo in počitek — vse to utrjuje naše zdravje. — Da pa udje in sklepi se okrepe, da vedno močnejši postanejo, da se mišice, katere naše kosti obdajajo, utrdé, da se pravilni krvotok po žilah nikoli ne zadržuje, k temu zelo in zdatno pripomore telovadba.

Pri navadnem, vsakdanjem delu, s katerim si človek svoj kruh služi, ne rabijo in ne urijo se vsi deli telesa enako; ti ali uni bolj delajo, drugi se pa celó zanemarjajo, zaradi tega so tudi slabejši. — Poglejmo mizarja, kovača in druge rokodelce, in prepričali se bomo, da je res tako. — Ljudje, ki bolj sedé, kakor pisarji, krojači i. t. d., morajo, če hočejo biti trdni in zdravi, mnogo hoditi in gibati se. Tem je tudi nekaj telovadbe potreba. Potrebno je tedaj, da se v telesnih vajah že v mladosti vadimo, — kajti te se štejejo k pravilni vzgoji našega telesa. Različne vaje utrjuje ude, mišice, pljuča, dajo telesu tudi lepo rast in postavnost.

Potrebno je, da se v vsaki šoli po večkrat na teden telovadi. Tudi telovadne igre imajo svoj pomen. Igre so različne, med njimi tudi nekatere národne, ki ne prekoračijo

*) Izpovedati moram, da je razvidno iz šol. sporočila g. c. kr. okraj. šol. nadzornika, da se je v telovadbi poučevalo v minulem šolskem letu v sež. kom. okraji samo v Komnu.

meje šolske discipline; nasprotno — disciplina se tu še bolj ukorenini, ker se vse vaje izvršujejo pod učiteljevim vodstvom.

Kako naj učitelj ravná pri telesnih vajah, ima za to mnogo návoda v različnih knjigah. Naš (p. n.) gospod Klodič, vitez Sabladolski, c. kr. dež. šolski nadzornik, nam v učnih načrtih kaže več pravil pri uku v telovadbi (stran 229).

Poleg vsakojakih vaj, ki nam jih kaže učni načrt, naj se mladina vadi tekati, kajti s tem se pljuča krepčajo in širijo. Otroci šibkih, slabotnih staršev, ali otroci, ki imajo šibka prsa, naj vsaki dan malo, pa počasno in previdno tekajo, tako bodo jim prsa krepkejša. — Pri tekanji naj se trup drži rávno, in roke bolj mirno. Nog nij treba visoko vzdigovati; stopa naj se prav elastično na prste. — Usta naj bodo pri tekanji zaprta, diha naj se počasno skozi nos. Če je otroku vroče, naj se ne usede, ampak naj počasi hodi in se ohlaja. Po dobro uredjenih telesnih vajah otroci postajajo ugibčni in trdnješi, ter dobivajo pogum in up v samega sebe, ter so pravo veselje staršev in učiteljev. — Gojimo tedaj dobro uravnane telesne vaje!

Anton Leban.

Nekaj o zemljepisi.

(Dalje in konec.)

3. Kaj naj se učé otroci iz zemljepisa? Sploh se dá na to odgovoriti: Svoje stanovališče naj poznavaajo v zvezdoznanskem, prirodoznanskem in političnem oziru. Nihče, ki hoče veljati za omikanega človeka, ne more biti neveden v zemljepisi, in vsakemu najbliže vprašanje je: kdo si, kaka je zemlja, na kateri bivaš i. t. d.? Povejmo pa to z besedami š. in u. r. z 20. avgusta 1870. l., kjer v §. 58. beremo: „Zemljeznanskemu in „zgodovinskemu uku je nálog, z ene strani s poznavanjem domače zemlje ter najvažnejših „osod avstrijske države in prebivalcev njenih buditi ljubezen k domovju in očevini ter „udanost cesarju in cesarskemu rodu, z druge strani s prvotnimi pojmi o svetoznanstvu „duševni obzor širiti in srce blažiti“.

Smoter zemljeznanskega uka je: „pregledno znanje svojega domovja in svoje očevine po naravoslovskih in krájevni, narodopisnih in političnih razmerah; znanje o najvažnejših stvaréh vse Evrope in ostalih delov svetá s posebnim ozirom na tla, kakoršna so po nekod, razum najnavadnejših prikazov, ki nastajajo iz podobe, stanja in premikanja naše zemlje. Začetek temu uku je domačega kraja ter njegovega obližja načrtek, kateri se učencem pred očmi polagoma razvija; k temu se počasi dostavlja toliko, da učenec naposled do dobrega umé zemljevid“. Tako šol. in učni red. Navod, ki ga je sestavila deželna učiteljska konferencija za vsako vrsto šol, pové, koliko se tega nauka jemlje po jedno- in večrazrednih ljudskih šolah.

4. Kako naj se poučuje v zemljepisi. Nauk iz zemljepisa naj daje otrokom sliko zemlje in nje prebivalcev vso in pregledno. „Slika pa je prevelika in se ne more na jedenkrat pregledati, naj se tedaj naslika zdaj ta vrsta, zdaj una; vsaka taka vrsta naj bo za se dovršena, vse vkupaj naj pa predstavljajo vso sliko. Da ni vse zmedeno in je popolno posamezno kakor tudi vse skupno, potreba je, da se risa le bistveno, in označujoče pri vsaki vrsti. Je n. pr. taka, kakor je pri kaki zbirki slik, ki ima predstavljati zgodovino slikarstva; zadosti, da je od vsacega slikarja le kakih dvoje slik, ali teh označujočih, in da je zbirka primerno urejena, potem bode moč, vse pregledati; zbirka dasiravno majhna, vender ugaja namenu“. Drže se tega pravila, kaže se nam dvoje poti: 1. Zemljo gledamo kakor celoto, na nji se nam kažejo posamezni deli — zemeljske celine in morja, — potem se nam predstavljajo države, in tako pridemo od stopnje do stopnje